

LYČIŲ LYGYBĖ VAIKŲ PRIEŽIŪROJE – SOCIALINĖS POLITIKOS AR PRIVATAUS GYVENIMO KLAUSIMAS?

Dr. Vilana Pilinkaitė Sotirovič

Dr. Vita Kontvainė

Tyrimo teorinė prieiga

- **Galimybių arba pasirinkimų struktūra/architektūra** (Lomazzi, Israel, Crespi, 2019; Scambor, Gartner, 2019):
  - Individualūs pasirinkimai nėra autonomiškai ir laisvai pasirenkami. Juos konstruoja daug veiksmų, kurie skatina arba stabdo pasirinkimus, taip pat ir tėvystę, vaiko priežiūros atostogas, dalijimąsi buitines naštas, pasinaudojimą lankstaus darbo ir kitomis galimybėmis darbe.
    - teisės normos ir socialinės politikos priemonės (Institucinis lygmuo);
    - darbovietėse įdiegtos priemonės (darbovietės lygmuo);
    - vyrų motyvacija, susitarimai šeimoje ir praktika įsitraukti į vaiko priežiūros atostogas bei pasidalyti namų ūkio darbų naštas (individualus lygmuo).
- **Tyrimo tikslas** išsiaiškinti struktūrinius veiksmus, kurie skatina ir/ar stabdo vyrų asmeninius pasirinkimus įsitraukti į tėvystės praktiką.

Tyrimo metodologinė prieiga

- **Derinti kiekybiniai ir kokybiniai sociologinių tyrimų metodai:**
  - **Kiekybinė apklausa:**

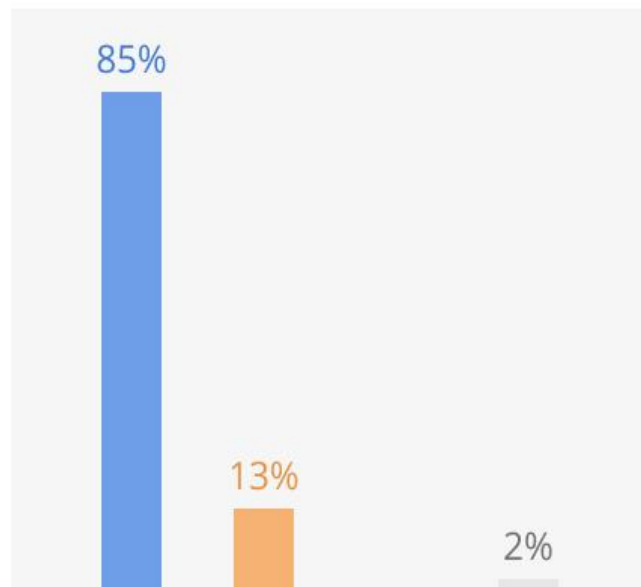
reprezentatyvi vyrų apklausa (18–45 m. amžiaus, turinčių vaikų iki 18 metų).

kvotinė respondentų atranka, kuriai naudota Lietuvos statistikos departamento skelbiama informacija apie Lietuvos apskrityse gyvenančių 18–45 metų vyrų skaičių.

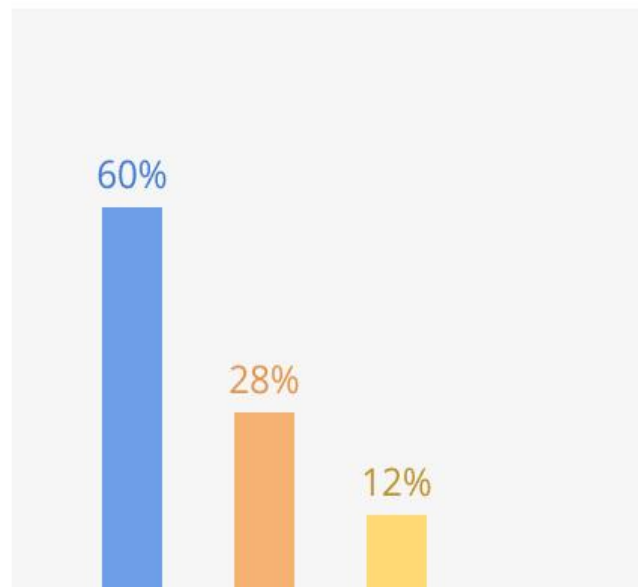
apklausta 350 respondentų, tiesiogiai, asmeninio interviu metu. Rezultatų paklaida neviršija 5,2 procentinių punktų, kai pasitikėjimo intervalas yra 95 %..

Atliko Baltijos tyrimai, 2020 rugsėjo – spalio mėn.
  - **Focus grupių diskusijos su:**
    - vyrais, kurie buvo išėję ar šiuo metu yra vaiko priežiūros atostogose (VPA);
    - moterimis, kurių sutuoktinai ar partneriai buvo išėję ar šiuo metu yra vaiko priežiūros atostogose;
    - vyrais ir moterimis, dirbančiais vienoje įmonėje ir turėjusiais VPA patirties;
    - profesinių sąjungų atstovais, atstovaujančiais darbuotojams ir ginančiais jų socialines teises, įtvirtintas darbo santykius reguliuojančiuose įstatymuose

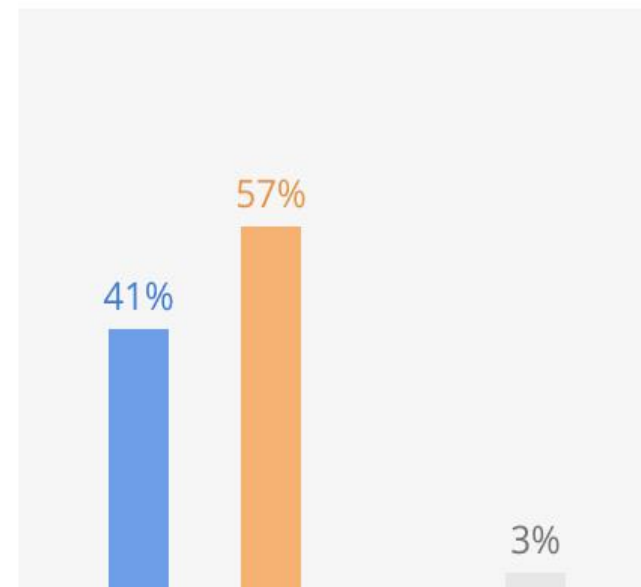
Tēvstēts atostogas

Ar Jūs zinote apie tēvstēts atostogu galimību dirbantiems tēvams?

Ar tēvstēts atostogas Jums priklausē, kai auginate savo jaunaisiā vaikā?

Ar Jūs naudojotēs šia galimibe, kai auginate savo jaunaisiā vaikā?

■ Taip   ■ Ne   ■ Nežinau, nesidomēju   ■ Neatsakē

Kodėl nesinaudoja tėvystės atostogomis?

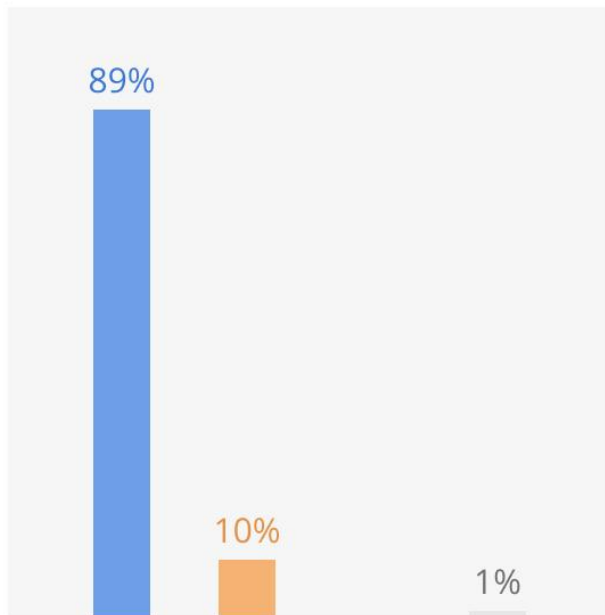
- **Nebuvo poreikio tokioms atostogoms (54%)**
- **Nenorėjo prarasti pajamų (23%)**

- **trūksta lankstumo:**

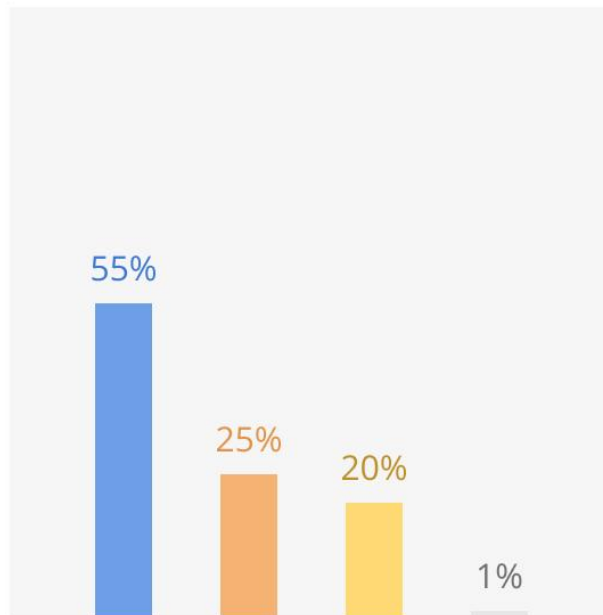
tėvystės atostogos yra mėnesio trukmės ir nepertraukiamos, o darbdaviui nepriskiriama pareiga suteikti tada, kai nori darbuotojas

- **tėvystės atostogų išmokoms vis dar galioja lubos.**
- *Čia skaudus klausimas, kai tėvas apsiima tą mėnesį tėvystės atostogų, tai jam nukerta. Ta prasme, gimsta vaikas, ir tau nukerta pajamas*

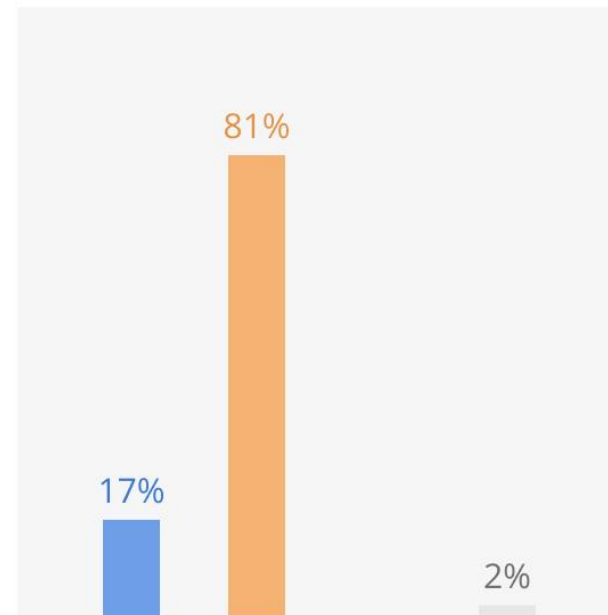
Vaiko priežiūros atostogos

Ar Jūs žinote, kad dirbantiems tėvams Lietuvoje priklauso vaiko priežiūros atostogos iki vaikai sueis 1 arba 2 metai?

Ar Jums priklausė tokios vaiko priežiūros atostogos, kai auginote savo jauniausią vaiką?

Ar Jūs naudojotės šia galimybe, kai auginote savo jauniausią vaiką?

■ Taip   ■ Ne   ■ Nežinau, nesidomėjau   ■ Neatsakė

Kodėl nesinaudoja vaiko priežiūros atostogomis?

- Atostogas ėmė žmona /partnerė (52%)
- Nebuvo poreikio tokioms atostogoms (18%)
- Nenorėjo prarasti pajamų (10%)

Įstatymai nenumato jokių įpareigojimų vyrams.

Nėra jokio skatinimo, kad vyrai imtųsi didesnės atsakomybės pasidalinant priežiūros įsipareigojimus

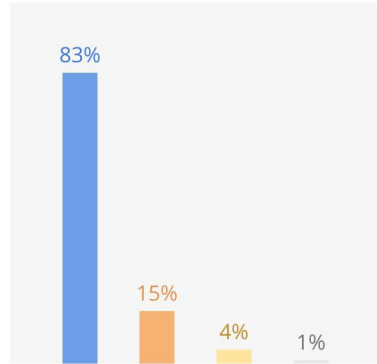
Esamos vaiko priežiūros atostogų schemas daro poveikį moterų ir vyrų profesiniam augimui ir karjerai

pabuvau gerokai ilgiau negu iš pradžių planavau, [...] tuos metus su viršum sustojai kažkokioje taške

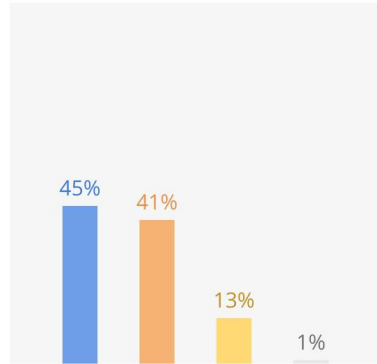
Ikimokyklinių paslaugų (ne)prieinamumas

Trūksta iki metų tai tikrai... net nėra galimybių. [...]. 100 eurų kompensacija miesto iniciatyva yra nieko neįveikiama

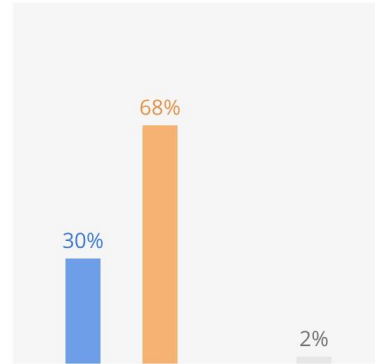
Tėvadieniai

Ar Jūs žinote apie tėvadienius, skirtus dirbantiems tėvams?

Ar tėvadieniai Jums priklausė, kai auginote savo jauniausią vaiką?

Ar Jūs naudojotės tėvadieniais, kai auginote savo jauniausią vaiką?

■ Taip ■ Ne ■ Nežinau, nesidomėjau ■ Neatsakė

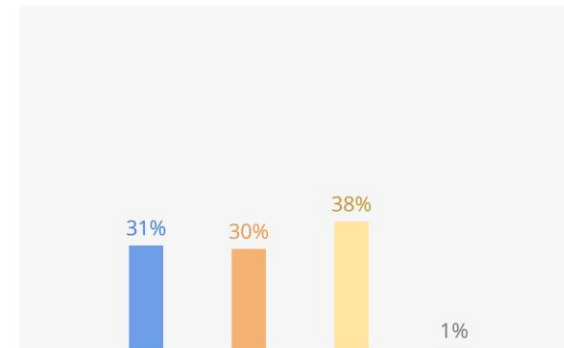
Priežastys, kodėl nesinaudojo:

- Nebuvo poreikio (27%)
- Nenorėjo prarasti pajamų (9%)
- Neleido darbo pobūdis (7%) arba darbdavys (4%)

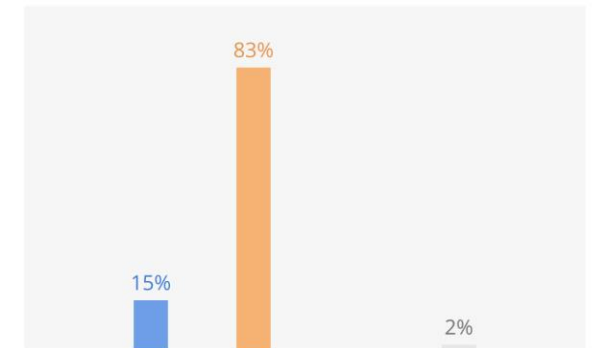
Priežastys, kodėl nesinaudojo:

- Nebuvo poreikio (41%)
- Neleido pasinaudoti darbo pobūdis (22%)
- Nežinojo apie tokią galimybę (17%)
- Nenorėjo prarasti pajamų (11%)

Laisvas darbo grafikas

Ar Jums priklausė galimybė turėti lankstų darbo grafiką, kai auginote savo jauniausią vaiką?

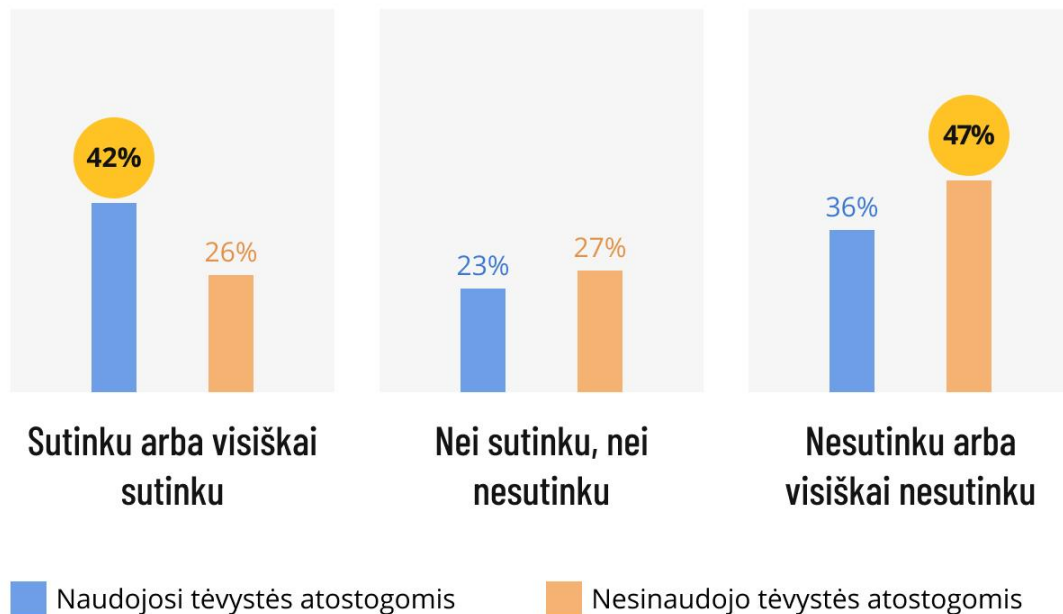

Ar Jūs naudojotės šia galimybe, kai auginote savo jauniausią vaiką?

■ Taip ■ Ne ■ Nežinau, nesidomėjau ■ Neatsakė

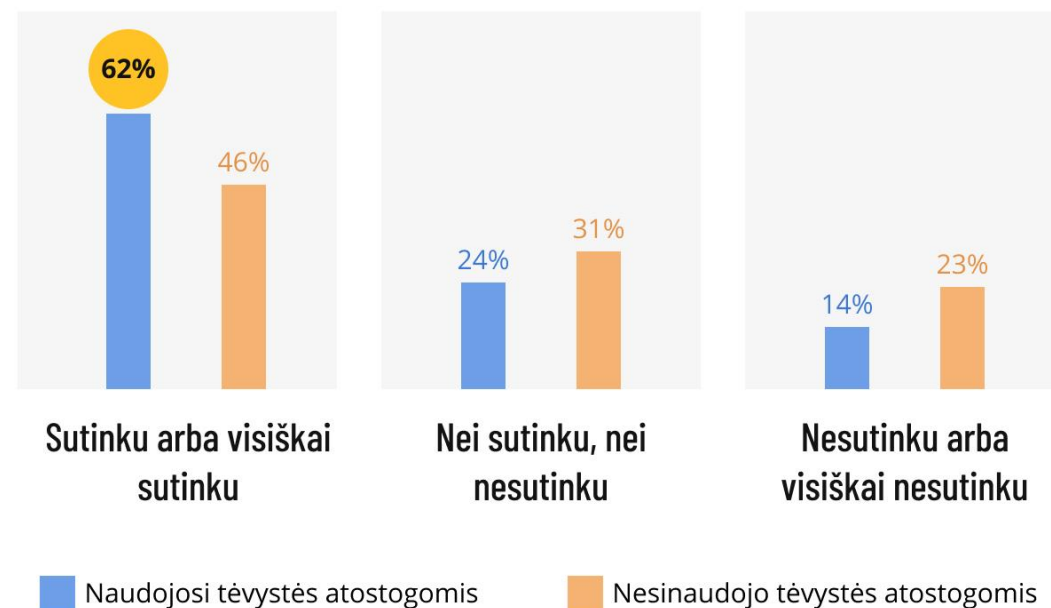

Aš galėčiau savarankiškai pasirūpinti savo vaiku pirmaisiais jo gyvenimo metais (iki 12 mėnesių)

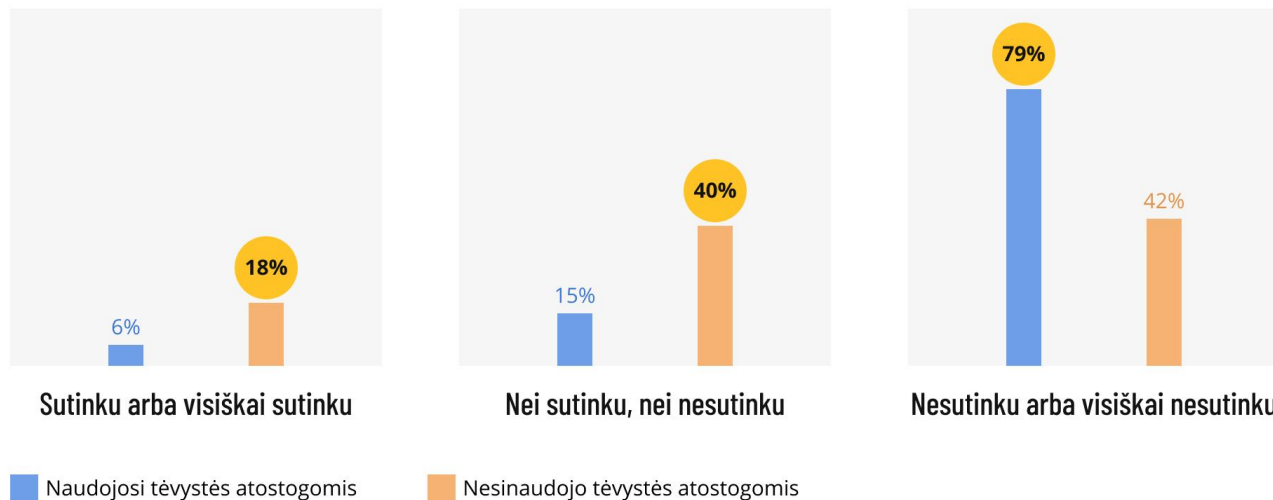

Kuo skiriasi imantys ir neimantys tėvystės atostogas vyrai?

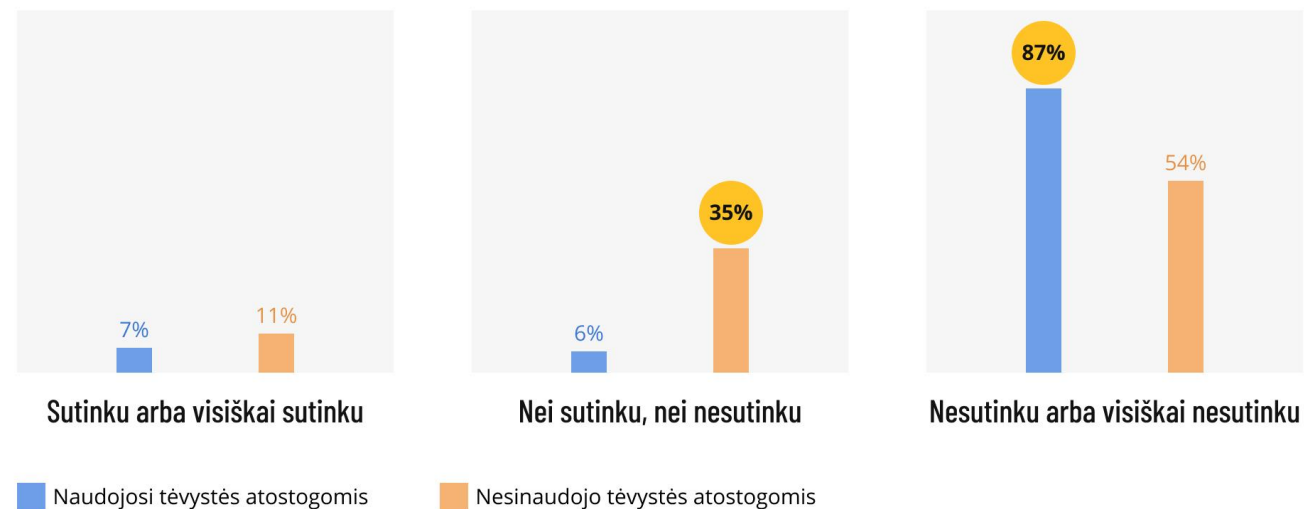
Aš galėčiau savarankiškai pasirūpinti savo vaiku antraisiais jo gyvenimo metais (12 - 24 mėnesių)

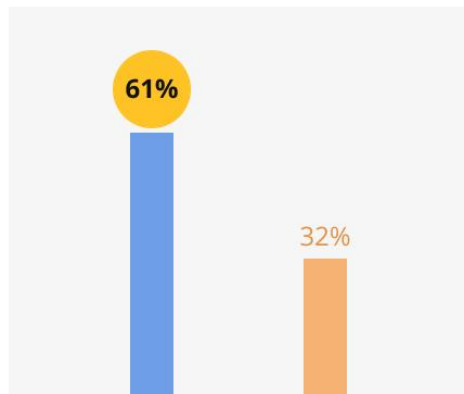
Tėvadieniai (papildomos poilsio dienos darbe) vyrams yra nereikalingi

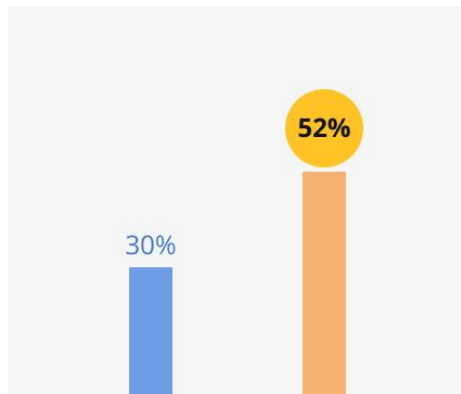
Tėvystės atostogos vyrams yra nereikalingos

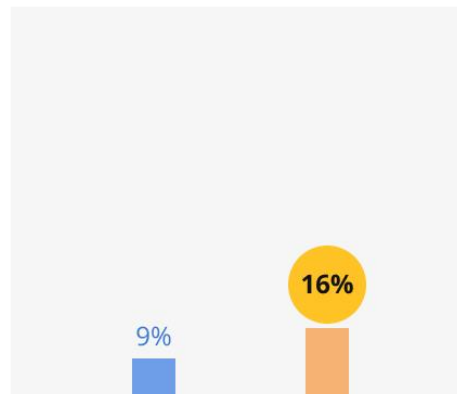
Aktyviai dalyvauti savo vaikų auginime man yra svarbiau, nei sėkminga karjera ar paaugštinimas darbe

Sutinku arba visiškai sutinku

Nei sutinku, nei nesutinku

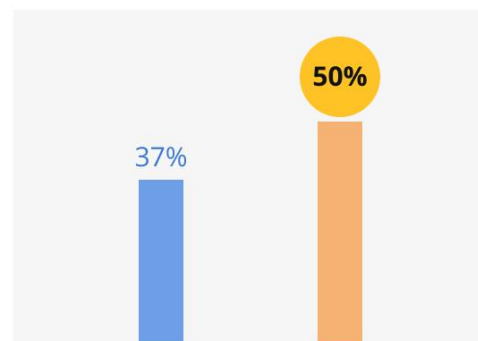

Nesutinku arba visiškai nesutinku

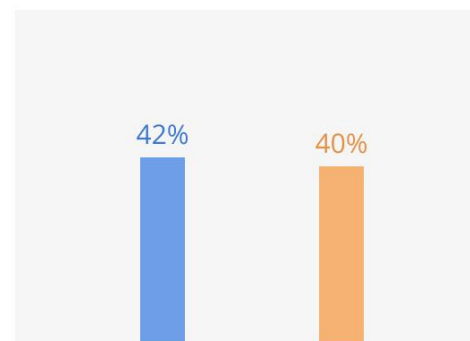
Naudojosi tėvystės atostogomis

Nesinaudojo tėvystės atostogomis

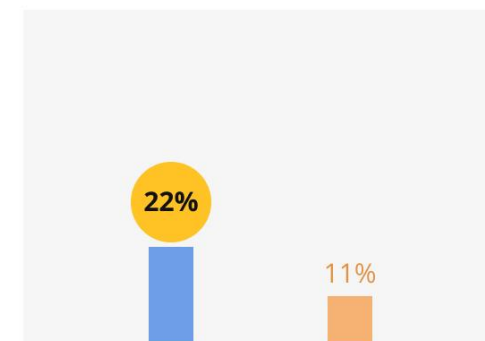
Svarbiausia moters atsakomybė šeimoje yra pasirūpinti namais bei šeima

Sutinku arba visiškai sutinku

Nei sutinku, nei nesutinku

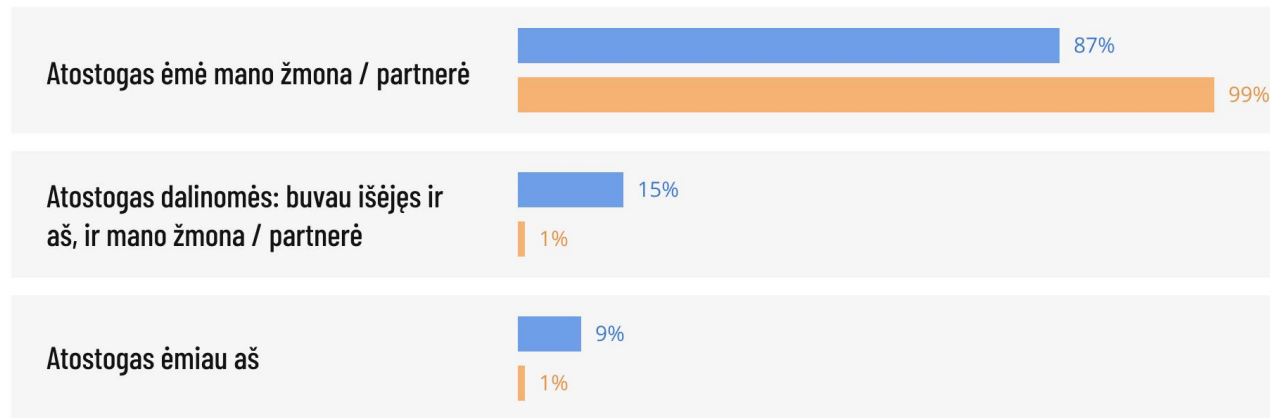
Nesutinku arba visiškai nesutinku

Naudojosi tėvystės atostogomis

Nesinaudojo tėvystės atostogomis

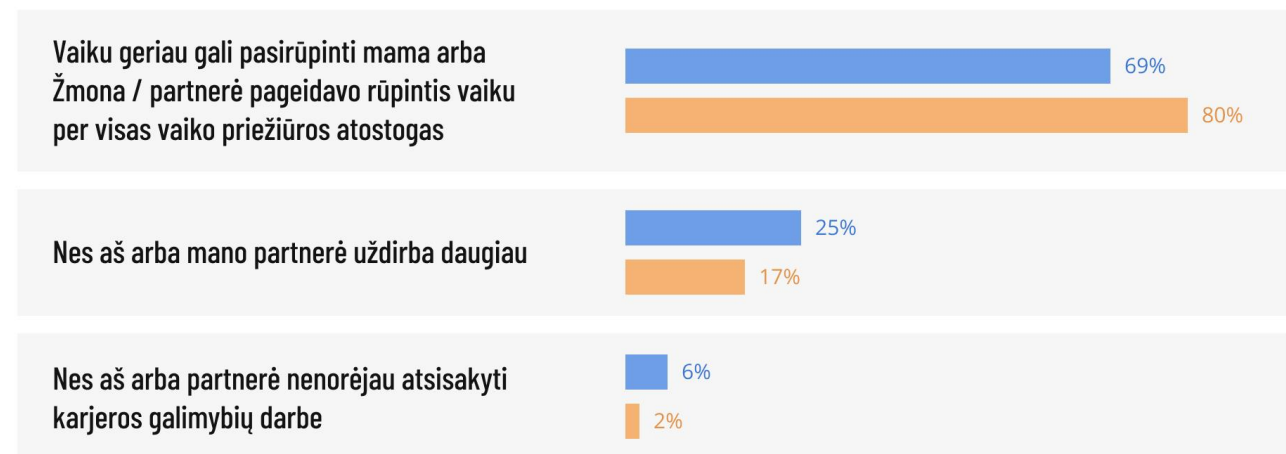
Kai Jums gimė jauniausias vaikas, kas buvo išėjęs vaiko priežiūros atostogų?

■ Naudojosi tėvystės atostogomis   ■ Nesinaudojo tėvystės atostogomis

Kokia buvo pagrindinė tokio apsisprendimo priežastis?

■ Naudojosi tėvystės atostogomis   ■ Nesinaudojo tėvystės atostogomis

VEIKLA		Aš skiriu daugiau laiko nei žmona / partnerė	Vienodai – aš skiriu tiek pat laiko, kiek ir mano žmona / partnerė	Aš skiriu mažiau laiko nei žmona / partnerė
Lieka namuose su sergančiu vaiku	Naudojosi tėvystės atostogomis	na	32 %	66 %
	Nesinaudojo tėvystės atostogomis	na	18 %	75 %
Vaiko nuvežimas ar paėmimas iš darželio, mokyklos, būrelio	Naudojosi tėvystės atostogomis	19 %	49 %	32 %
	Nesinaudojo tėvystės atostogomis	15 %	38 %	48 %
Namų tvarkymas	Naudojosi tėvystės atostogomis	na	36 %	64 %
	Nesinaudojo tėvystės atostogomis	na	21 %	79 %
Indų plovimas	Naudojosi tėvystės atostogomis	na	51 %	49 %
	Nesinaudojo tėvystės atostogomis	na	34 %	66 %

Apibendrinimas

vyrai, kurie naudojami tėvystės atostogomis:

labiau pasitiki savo galimybėmis savarankiškai pasirūpinti mažu vaiku,
didesnį prioritetą skiria aktyviam dalyvavimui auginant vaiką nei sėkmingai karjerai ar paaukštinimui darbe,
labiau pritaria ir palaiko dirbantiems tėvams taikomas lengvatas ir garantijas (tėvystės atostogas ir tėvadienius),.

- jaunesni respondentai (iki 34 metų), didmiesčių gyventojai geriau informuoti apie dirbantiems tėvams priklausantiems
- dažniausiai šiomis socialinės politikos priemonėmis naudojami dirbantys specialistai (tarnautojai)
- savarankiškai dirbantys (turintys savo verslą) ar dirbantys vadovaujantį darbą rečiau jomis naudojami.
- vyrai, kurie nesinaudoja dirbantiems tėvams priklausančiomis lengvatomis, dažniausiai nurodė, kad nebuvo poreikio imti papildomų poilsio dienų (tėvadienių) ar tikslinių atostogų gimus vaikui

Tačiau požiūris į vyro vaidmenis reikšmingai nesiskyrė tarp abiejų grupių (pasinaudojusių ir nesinaudojusių tėvystės atostogomis)

Įgyvendinamos socialinės priemonės suteikia postūmį šalyje aktyvios tėvystės praktikai, tačiau reikšmingesnių pokyčių susijusių su vyrų dalyvavimu vaiko priežiūroje iki šiol nėra įvykę

Išvados

Vyrai retai pasinaudoja įstatymais suteikta galimybe pasirinkti 1 ar 2 metų vaiko priežiūros atostogų trukmės schemas

Trūkstant valstybės finansuojamų ankstyvojo ugdymo paslaugų vaikams nuo 6 mėn. iki 2 metų, tėvai (mamos) linkę pasirinkti auginti vaikus namuose.

Darbo kodekse nevisi tėvai turi galimybę pasinaudoti šeimos ir darbo poreikių derinimu ir davdavys nevisada sudaro palankias sąlygas darbovietėje